

Дерев'яно Б. В. Нормативне забезпечення трансформації суспільних відносин у сфері освіти. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. С. 109–113.

НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ОСВІТИ

Дерев'яно Б.В.

доктор юридичних наук, професор

Реформування системи освіти в Україні зумовлене потребами практики діяльності суб'єктів господарювання різних галузей та сфер виробництва, органів державної влади різного рівня та компетенції, а також власне потребами кожної сучасної людини. Таке реформування передбачає якісні зміни у діяльності самих закладів освіти, а також органів управління їх діяльністю. Сьогодні Україна не може залишатися осторонь від загальноєвропейського простору вищої освіти. А тому навіть через наявні недоліки повинна у більшості виконувати рекомендації Болонської декларації. Крім цього, вітчизняні заклади освіти за багатьма показниками поступаються аналогічним закладам інших країн. Постає багато в чому і механізм господарсько-правового регулювання їх діяльності. Враховуючи постійність процесу реформування законодавства, що регулює діяльність у сфері освіти, а також збільшення пропозиції послуг у сфері освіти, вбачається необхідним і важливим постійне проведення пошуку шляхів подолання теоретичних та практичних проблем регулювання господарської діяльності закладів освіти України, підвищення їх конкурентоздатності на вітчизняному, європейському та світовому ринках.

Незважаючи на значну кількість проведених раніше досліджень відносин у сфері освіти, зокрема і наше докторське дисертаційне дослідження [1], в умовах постійної трансформації суспільних відносин сьогодні потрібно вишукувати оптимальне правове регулювання господарської діяльності у сфері освіти. В період такої трансформації та

Деревянко Б. В. Нормативне забезпечення трансформації суспільних відносин у сфері освіти. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. С. 109–113.

активного становлення правової держави подолання проблем освітньої діяльності як сфери регулювання різногалузевим, у т.ч. господарським законодавством є необхідним та своєчасним. Без сфери освіти неможливий якісний поступ у майбутнє, а саме трансформування та, власне, й існування ефективної сфери освіти неможливе без її ефективного господарсько-правового регулювання. Застосування законодавства, яким визначаються засади діяльності органів господарського керівництва у сфері освіти та безпосередньо закладів освіти різного рівня не може бути успішним без належного теоретичного підґрунтя та з'ясування ефективності дії чинних законів та інших нормативно-правових актів у цій сфері. Тобто існує реальна потреба з урахуванням новітніх досягнень теорії правової науки, вітчизняного та зарубіжного досвіду виробити оптимальні рекомендації для удосконалення елементів механізму господарсько-правового регулювання діяльності освітніх закладів України.

Сьогодні потрібно продовжувати розпочаті дослідження крізь призму аналізу положень законодавства і практики його застосування у різні часові періоди розвитку суспільства на землях України [1, с. 59-95]; аналізу положень законодавства і практики його застосування у різних країнах та регіонах світу – центрально- і західно-європейських країнах, країнах СНД, азійських країнах, США [1, с. 301-385]; аналізу положень законодавства і практики його застосування за правилами теорії й історії держави та права, наук господарського, адміністративного, цивільного, права, економіки, філософії, психології, педагогіки тощо.

Раніше нами було показано, що в цілому діяльність закладів освіти хоча і не має матеріальної форми і не залежить від характеру результатів, може надаватися як на платній, так і на безоплатній основі, проте все одно має цінову визначеність і є господарською [1, с. 11; 18; 25; 43; 57-59; 110; 191-192]. А отже, діяльність закладів освіти серед іншого є і господарською. Тому вони знаходяться у жорсткому конкурентному

Деревянко Б. В. Нормативне забезпечення трансформації суспільних відносин у сфері освіти. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮОІ МВС України, 2019. С. 109–113.

середовищі, де конкурують із собі подібними за споживача, рівень державного фінансування та грантові гроші. І виживають, як і в інших видах бізнесу – як правило, найбільш рейтингові та потужні заклади освіти серед великих та найбільш активні із сучасним рухливим та креативним менеджментом серед малих.

Раніше нами пропонувалося виділення у складі майна суб'єктів господарювання його інноваційної складової, яку було названо «перспективні майнові активи» [1, с. 176-177], а також прийняття нормативного визначення, що керівник закладу освіти у першу чергу повинен бути господарником, який керує заступниками (проректорами) з різних напрямів роботи закладу, а склад вченої (педагогічної) ради повинен формуватися виключно із провідних науковців без присутності цих заступників - адміністраторів [1, с. 217]. А отже, застосування у діяльності закладів освіти новітніх технологій навчання та здійснення наукових досліджень, використання інноваційного обладнання та матеріалів, активна робота новаторів-менеджерів сприятимуть перемогам закладів освіти над конкурентами.

Останні зміни у законодавстві та анонси нововведень дозволяють провести аналогію між намірами дій нової української влади та діями влади Республіки Сінгапур одразу після отримання нею незалежності. Тоді президентом та урядом Сінгапуру було зроблено ставку на: 1) боротьбу із корупцією; 2) розвиток сфери освіти і підвищення її фінансування; 3) охоплення максимальної кількості населення знанням англійської мови.

Сьогодні в Україні 1) утворено Вищий антикорупційний суд, значну кількість абсолютно нових профільних органів державної влади – Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство запобігання корупції, Державне бюро розслідувань та ухвалено значну кількість нових НПА, покликаних сприяти запобіганню корупції та боротьбі із її проявами; 2) у сфері освіти КМУ та МОН України

Деревянко Б. В. Нормативне забезпечення трансформації суспільних відносин у сфері освіти. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮО МВС України, 2019. С. 109–113.

ініційовано надання закладам вищої освіти додаткового фінансування на проведення наукових досліджень, а МОН України анонсовано поступовий перехід мінімального посадового окладу педагогічного працівника від 1,73 прожиткового мінімуму для працездатних осіб у 2019 році до 2,5 прожиткового мінімуму у 2020 році, 3,0 прожиткового мінімуму у 2021 році, 3,5 прожиткового мінімуму у 2022 році, 4,0 прожиткового мінімуму у 2023 році; 3) у сфері освіти та науки активно запроваджується вивчення і пропагується знання англійської мови. Так, ще 6 лютого 2017 року до Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам було внесено новий підпункт 5 у пункт 1 розділу II «Основні критерії оцінки науково-педагогічної або наукової діяльності здобувачів вчених звань». Для розуміння суті цього доповнення можна навести лише абзац третій цього підпункту 5, що визначає вимоги для присвоєння вченого звання професора працівникам закладів вищої освіти: «...які мають: сертифікат відповідно до Загальноєвропейської рекомендації з мовної освіти (на рівні не нижче B2) з мов країн Європейського Союзу або кваліфікаційні документи (диплом про вищу освіту, науковий ступінь), пов'язані з використанням цих мов, або не менш як 10 праць, які опубліковані англійською мовою у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, та не є перекладами з інших мов» [2]. А сьогодні дисципліну «Англійська мова» винесено як вступну через процедуру ЗНО при вступі до бакалаврату та магістратури за значною кількістю спеціальностей (наприклад, за спеціальністю 081 «Право»).

Отже, задуми у керівництва держави та керівництва МОН України у частині нормативного забезпечення посилення боротьби із корупцією, підвищення рівня фінансування науки та освіти, застосування імперативних приписів та економічного стимулювання освітян, науковців та учнівської молоді до вивчення англійської мови можуть надати економічний ефект, співставний із відповідним ефектом в економіці та

Дерев'яно Б. В. Нормативне забезпечення трансформації суспільних відносин у сфері освіти. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. С. 109–113.

соціалній сфері Республіки Сінгапур з часів отримання нею незалежності. Головним сьогодні буде питання виконання норм законів та інших приписів органами державної влади, суб'єктами господарювання та громадянами.

Література:

1. Дерев'яно Б. В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.04 / Дерев'яно Богдан Володимирович. Донецьк, 2014. 504 с.
2. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: наказ Міністерства освіти і науки України від 14 січня 2016 року № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16>